

Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának
kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása
a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával”

Konferenciák és kerekasztalok előadói sajátossága 2.

- **Előadó: Gaál Zsuzsanna**
Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék
2012- 04. 04. 16 óra
Zánthó Szeminárium

TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 projekt

Az előadás vázlatja

A mű választásának indokai

A korosztály meghatározása

Az olvasónapló felépítése

Az íróról

Személyi lapok

Összefoglalások

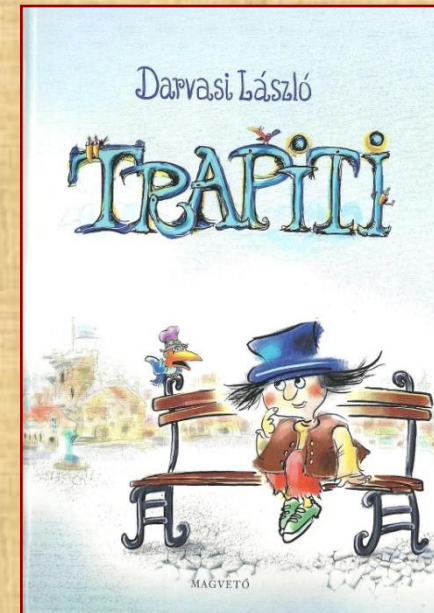
Mellékletek

Szójegyzék, képek, térképek, kreatív lapok, mesejáték

A feladattípusok bemutatása

Szókincsbővítés, logikai lánc, véleményalkotás, szövegek összehasonlítása

Mintaoldalak

- Miért a Trapiti?

A mű bemutatása, elemzése, visszhangja.

„Amikor a gyerekgregényhez hozzákezdttem, feltett szándékom volt, hogy a fennálló trenddel szembeállok, és nem lesz vér, nem lesz gyilkosság, agresszió, vagy ha lesz, akkor inkább képletes, szimbolikus lesz, mert a gyerekek meg kell tanulni a félelmet is, a kaland lényege valamifajta harc.”

(Darvasi 2010:44)

„A másik, ami vezérelt, hogy tanítottam, többé-kevésbé ismerem a nyolc- kilenc- tíz éves gyerekhadat. Tudom, mire képesek, ismerem a gondolkodásvilágukat is, tudom, mivel lehet őket megfogni.”(Darvasi:2010:44)

A napló felépítése

Ki az a Darvasi László?

Tudj meg minél többet az íróról! Egészítsd ki a hiányos szöveget az internet segítségével!

Darvasi László József Attila-díjas (1998) magyar költő, író, újságíró, szerkesztő. 1962. október 17-én született
.....1986-ban diplomázott a szegedi Juhász Gyula
.....Főiskolán. 1989-től a Délmagyarország
kulturális rovatának munkatársa. 1990-1998 között a szegedi Pompeji
címűszerkesztője volt. 1993-ban az Élet és
.....főmunkatársa lett. (Wikipédia)

Milyen díjakat kapott még?

Első gyerekeknek szóló regénye a Trapiti 2002-ben jelent meg. Nagy sikerét mutatja, hogy az év gyermekkönyve is lett. Egyre többen olvasták, még szindarab is születtek belőle. A regénynek folytatása is megjelent,

Ki az a Trapiti? (Nyomozás a körözött személy után)

0. fejezet

A Főfőváros Főfőtanácsának Főfőrendőrségén őrzik a nyomozati anyagokat, bárki, bármit meg tud a körözött személyről, összegyűjti és leírja. A rendőrségi nyilvántartás adataiból a végén pontos képet rajzol a gyanúsítottól a Főfőrendőrségi Főfőrajzoló. Így az őt kereső ügyészek meg tudhatják, hogy milyen is Trapiti.

A hiányos személyi lapokat a regény olvasása során folyamatosan bővíteni tudod. Majd végül elkészítheted a színes körözési plakátot!

Személyi lapok:

Fejzd be a hasonlatokat! (32. o.)

- „Olivér egy borzas kis figurát látott, aki éppen olyan volt, mint, olyan volt, mint”

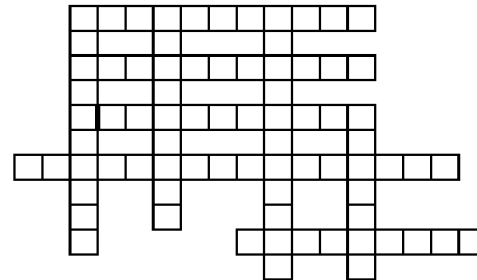
Egészítsd ki a mondatokat! (42. o.)

- „Fura kis fickó billegett az oldalánál
.....olyan volt, mint egy borzas kis manó, vagy olyan volt.....”

Összefoglalás

Írd be a szavakat az ábrába

BIRODALOM
HADMŰVELET
MESEORSZÁG
OPERAÉNEKES
PÁLMÁS ING
PROFESSZOR
PRÓBAKÉPPEN
TEAIVÁS
VESZELKA TRÚBADŰR

Játék az egész osztálynak:

Egy tanuló kiáll a többiek elé, ő lesz Kukta Gerozán. Utasításokat ad a többieknek.

pl.: „kavarom, keverem, álljon fel mindenki!”, „kavarom, keverem, guggoljatok le!”,

Amit mond, azt meg kell tenni! Adhat személyre szabott utasításokat is. pl.: „kavarom,

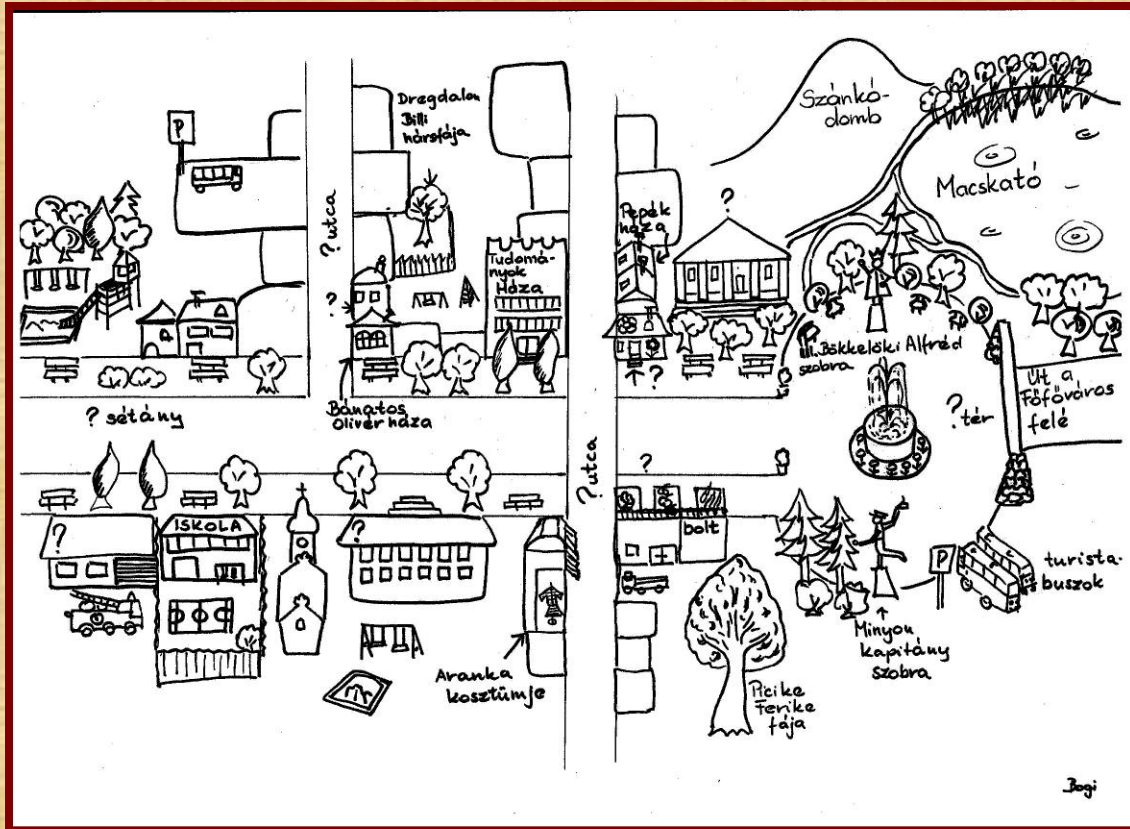
keverem, Péter térdeljen le!”, „kavarom, keverem, minden lány húzza meg a saját fülét!”

A parancsokat ő maga is teljesíti. Ha valamelyik felszólítása elé nem mondja oda a „kavarom-

keverem” varázsigt, azt nem kell teljesíteni. Ha valaki teljesít egy parancsot, amikor nem

kellene, vagy nem teljesíti, amikor kellene, kiesik a játékból.

A napló mellékletei

- Szójegyzék
- Képmellékletek (és forrásaik)
- Térképek
- Kreatív lapok
- Mesejáték

Az olvasónapló feladattípusai

- Keresztrejtvények
- Rajzos feladatok
- Igaz-Hamis típusú feladatok
- Párba rendezés összekötéssel
- Válaszválogatás
- Szókincsbővítésre alkalmas feladatok
- Időrend
- Táblázat
- Szöveg-összehasonlítás
- Csillagábra
- Halmazábra
- Visszakeresés
- Drámajáték
- Csoportos munkaformára alkalmas feladatok
- Gondolkodtató
- Logikai lánc
- Internethasználat
- Kérdések-válaszok
- Alkotó jellegű önálló feladatok
- Véleményalkotás

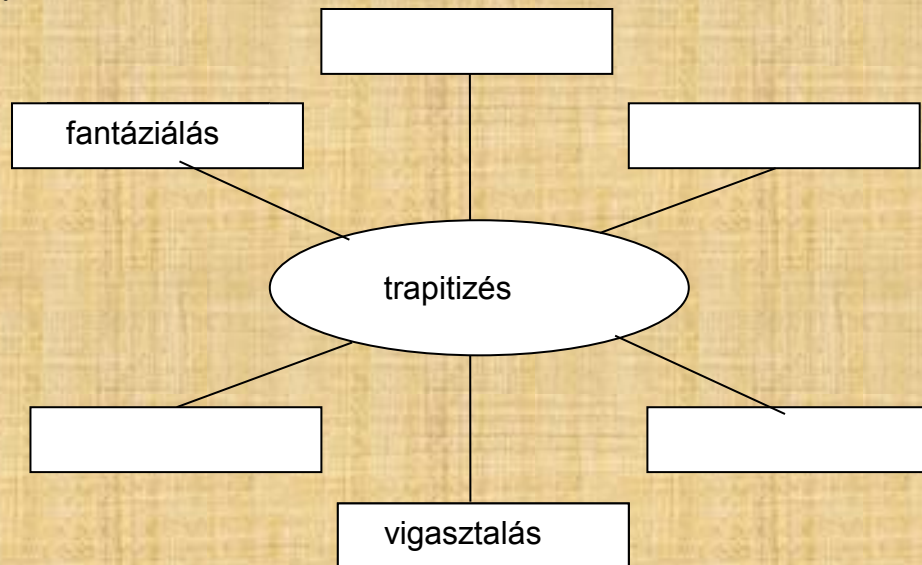
A mellékletek felhasználási területei, illetve a rajzos feladatok

	Eszközök, terek	Feladatok
1.	<u>Fényképek</u> (Sütemények: 34.o. 26/1.Virágok: 11.o. 8/5., Fák: 14. o. 10/3., Madarak: 36. o. 28/5., 6. o.5/1.)	nyírás, válogatás, rendezés, ragasztás
2.	<u>Országtérkép</u> (7. o. 5/3.) <u>Várostérkép</u> (18. o. 12/1., 18.o.12/2., 50.o./Összefoglalás, 52.o.43/2.)	névbeírás, kiegészítés, útvonal azonosítása
3.	<u>Múzeumbelső</u> (18. o.12/6., 50.o./Összefoglalás)	térbeli tájékozódás, térrendezés, tiltó jelek elhelyezése
4.	<u>Mozgatható síkbáb</u>	Ragasztás, nyírás, színezés, szerelés

- 1.Körözési plakát. Gyűjtött külső tulajdonságok alapján.2.o
- 2.Szakácskirály portréja. Személyábrázolás leírás alapján. 5.o.4/3.
- 3.Tortával eltalált királylány-jelenetábrázolás. Fantáziarajz a szöveg alapján.7.o.5/2.
- 4.A Kavicsvári Krónika. Tárgy rajza leírás alapján. 21.o.15/1.
- 5.Szabadon választott új szereplő portréja. Fantáziarajz.22.o./Összefoglalás.
- 6.Rajz tájleírás alapján. Érdekessége a távcső látótere. 23.o.1663.
- 7.Újságcímlap tervezése, fontos adatok megjelenítésével. Tipográfia.28o.o./Összefoglalás.
- 8.Trapitizés. Fantáziarajz önábrázolással.30.o. 22/2.
- 9.Képeslap készítése leírás alapján. 35.o. 28/2.
- 10.Meseillusztráció a Piroska és a farkashoz.36.o.29/1.
- 11.A kimerevített pillanat. Fényképábrázolás cím alapján.37.o.29/2.
- 12.Csoportkép a szereplőkről. 41.o.33/2.
- 12.Hangosbemondó. Tárgy tervezése. 44.o.36/2.
- 14.Emberábrázolás leírás alapján. 48.o.39/4.
- 15.Könyvborító terve. Tipográfia megjelenése.53.o./Összefoglalás.

Trapitizéshez kapcsolódó feladatok

- Írd le saját szavaiddal hogyan trapitizik Trapiti! 10/7/6
- Milyen szavakat használhatnánk itt a trapitizés helyett? Húzd alá!
rongálás, játék, verekedés, reggelizés, jókedv, zajongás, rosszalkodás
- Írd le saját szavaiddal, hogyan trapitizik Trapiti, Ühüm bácsival és Bánatos Olivérrel! 16/10/7
- Sokféleképpen lehet még trapitizni. Próbáld a hosszú leírásokat rövid kifejezésekkel helyettesíteni!

- Trapiti mindenkivel másképp trapitizik a városban. Válaszd ki, melyiket próbálnád ki te is szívesen! Rajzold le magadat amint így trapitizel! 30/22/2

Szókincsbővítésre alkalmas feladatok

A szójegyzékben megtalálható szavak minden fejezet előtt kigyűjtve szerepelnek. Pl.:

24. fejezet - A Nagy Sálkereső Ünnepe

Ezeket a szavakat megtalálod a szójegyzékben: kardigán, katartikus, mamuszfelső, megrázó élmény, sikerélmény, vegyeskereskedés

Szójegyzék (részlet)

- **kancellár:** némely országokban (pl. Németországban) a kormányt irányító politikus címe
- **kapituláció:** megadás, fegyverletétel
- **kardigán:** Lord Cardigan angol tábornok által kitalált ruhadarab: kötött kabát, elől végig gombos
- **kas:** méhek mesterséges lakhelye, régen gyékényből font kúp alakú kosár volt
- **katartikus:** megrázó, felemelő
- **katartikus:** műalkotások hatására érzett felemelő élmény
- **képkereskedő:** festményeket árusító személy
- **kódex:** kézzel írott, kis képekkel díszített régi könyv

• *Összetett szavak jelentésének kikövetkeztetése 4/6/2*

Magyarázd meg a saját szavaiddal ezeket a kifejezéseket!

búcsúlevél:.....

páncélkatona:.....

bányászlámpa:.....

hálósipka:.....

• *Az író által alkotott szavak magyarázata 3/1/5*

Határozd meg saját szavaiddal, mik lehetnek ezek!

páncélcipő:

hadiszendvics:.....

követőgép:.....

•*Szinonimakeresés a szövegből 8/6/1*

Keress a fejezet szövegében rokon értelmű szavakat vagy kifejezéseket az alábbiakhoz!

piszkos üst:.....

borzasztóan csúnya:.....

mustrálgatta:.....

•*Megismert fogalom alkalmazása 11/8/1*

Ezt a szót megtalálod a szójegyzékben: **alliteráció**

Ha megértetted mit jelent, készíts a családi nevedhez alliteráló utónevet, majd foglalkozást is hozzá! (Pl.: Balogh Boldizsár, bicikliszerelő)

•*Szó és kép azonosítása 15/10/3*

Vágd ki és ragaszd be a mellékletből a városka fáinak képét a nevük fölé!
hársfa, gesztenyefa, platán, tölgy, vörösfenyő, bukszus

Logikai láncok

(Ki nem fejtett tartalmak
kikövetkeztetése)

- *Párbeszéd
kiegészítése kérdőszavak
segítségével 47/37/4*

**Segítenek a toldalékok!
(Kicsoda?, Kitől?, Mivel?, Ki?,
Hogyan?)**

Meg kell tudni mit követett el!

.....
Tőle magától.

.....
Úgy, hogy idecsalogatjuk.

.....
Azzal, hogy valaki bajba kerül.

.....
Olyan, aki nem szokott bajba
kerülni.

.....
Hektor Viktor.

- *A szövegben elszórt információ kigyűjtésével
mondatok kiegészítése 21/15/2 (részlet)*

**Kázmér úr fontos nyomokat talál. Kövesd vele te is a
logikai láncokat!**

Tehát a és csak nagyon
fontos dolog miatt hagyta el a palotát.

A legfontosabb a szülőnek a Ezért biztos
elmentek, hogy őt

Nem riadóztatták a Nem
szóltak

Tehát őket. Ha a
..... hamisította meg a
Ő próbálta eltitkolni a Akkor
biztos ő..... , mert ő akart lenni.

- *Cáfolat írása, önálló szövegalkotás saját
vélemény alapján 43/35/2*

**Cáfold meg ezt a logikai láncot! Hol van benne
hiba?**

„Amit nem lehet megszámolni annak
nincs értelme!

És aminek nincs értelme az értelmetlen!

És ami értelmetlen, az felesleges.”

Osztályfőnöki órák tárgyának is alkalmas témakörök

Feladat	Témakör	Terület
19.o.13/3,5	Különbözőség, az öngyilkosság gondolata.	Énkép és önismeret
20.o.14/2.	Az ízlések különbözősége, műalkotások.	Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
26.o.20/4,5.	A döntések szabadsága, az egyén szabadsága.	Szociális és állampolgári kompetencia
32.o.24/1,4.	Ünnepek	Hon és népismeret
39.o.31/2.	A mesék-irodalomfilozófia	Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
40.o.33/2.	Mi az igazi vágy?	Testi és lelki egyensúly
41.o.34/1,2.	A hétköznapi szépsége.	Testi és lelki egyensúly
42.o.35/2.	Mi a lényeges és mi a felesleges?	Énkép és önismeret
47.o.39/2.	A veszély árnyékában élni.	Európai azonosságtudat és egyetemes kultúra
49.o./Összefogl.	Lakóhely szeretete.	Hon és népismeret
49,50.o./Összef.	A múzeum rendje.	Európai azonosságtudat és egyetemes kultúra
52.o.43/5.	„Az esélyt mindig meg kell adni”	Aktív állampolgárságra és demokráciára nevelés.

II.táblázat: Érintett kulcskompetenciák és kiemelt fejlesztési feladatok

Véleményalkotás

(Írói vélemény azonosítása,
önálló vélemény megfogalmaztatása)

- Az író szerint nagyon jó, hogy nem vagyunk egyformák és a minket körülvevő világ sem az. Egyetértesz a véleményével? Válaszolj összefüggő mondatokkal! 19/13/4
- „Miféle bánat lehet az, hogy valaki még az életét is kockára teszi?!”
Szerinted van ekkora bánat? Mi lehet az oka? 19/13/6

Sose feledd: Mindig találhatunk nálunk rosszabb helyzetben lévő embert. Az ő segítése elmulaszthatja bánatunkat, értelmet adhat életünknek.

- Egészítsd ki a szöveg alapján az idézetet! 41/33/2

„Az igazi vágy azt jelenti”

Ez az író véleménye volt, most fejezd be az idézetet saját véleményed szerint!

„Az igazi vágy azt jelenti”

- Gondolkozz el Darvasi László mesefelfogásán!
Írd le a véleményed a fenti elképzelésről! 40/31/2

Részletek a mintafeladatlapok megoldásaiból

Véleményalkotás: reakciók Darvasi Meseország elképzelésére (203.o.)

4. osztály: */Mindig van hely az új és a régi meseszereplőknek, állataiknak és nekem /még az is lehet, hogy igaz /én úgy gondoltam, hogy minden történetnek saját világa van, de így is jól hangzik /szépet írt, fogalmazás órán 5-öst kapott volna /Szerintem is lehet valahol egy Meseország, ahová a mesék elmehetnek és kipihenhetik magukat. /Az a véleményem, hogy akkor mi is menjünk el oda!//*

5. osztály: */Ha több a mese, egyre nagyobb lesz a mesevilág /a valóság unalmasabb, mint a mese /A mesék birodalma határtalan, és ha elmegyünk oda, akkor elfelejthetjük a valóságban lévő gondjainkat. /A Meseország az emberek nyaralója, mert ott bármikor kikapcsolódhatnak / Nekem megvan a saját elképzelésem a mesékről, és ott én mondom meg mi fog történni/*

6. osztály: */Ha nem lenne elég hely a mesék világában más történeteknek, akkor mi sem olvashatnánk különböző népek meséit. /meséket mindig ki fognak találni minden földrészen, így meseország végtelen világ. / ezt a helyet, már biztos fölfedezték volna/ szerintem Meseország is nagyon sok idő múlva be fog telni, és csak akkor lesz hely, hogyha kitöröl néhány mesét /Sok mese van, de szinte az összeset meg lehet ismerni, ha olvasunk, vagy hallgatjuk a számunkra még ismeretlen mesét/ a mesékben található kedvesség, szomorúság, de leginkább szépség és izgalom/*

Szövegek összehasonlítása

- Hasonlítsd össze a három műben leírt állapotokat! 28/Összf.

	Darvasi László:Trapiti 122-123. o.	Michael Ende: Momo 2006 53-66. p.)	(Lázár Zsófia- Lázár Ervin : Bogármese 2006 18.p.)
hasonlóságok			
különbségek			

- Húzd alá kékkel azokat, szavakat, kifejezéseket, amelyekkel az írók szorongást váltanak ki belőled! 53/42/5

„S mintha hideg szél támadt volna. Mintha a hatalmas ég is összerezdült volna fölöttük. A városlakók jeges hideget éreztek a lábaiknál. Mintha egyszeriben egy végtelen jégmezőn álltak volna, amely iszonyatos hideget lehelt fölfelé pontosan rájuk, a testükre és a lelkükre s ez a láthatatlan hideg lassan emelkedett már nem érezték a bokájukat és a térdüket, mintha elvesztették volna a lábukat. Félelmetes érzés volt! Így érkezik hát a felejtés, hidegen és részvétlenül.” (Darvasi:2005:285.)

„ A fürkében tartózkodókon jéghideg fuvallat söpört végig. Harry érezte, hogy elakad a lélegzete. A hideg behatolt a bőre alá, szétáradt a mellkasában, átjárta még a szívét is... Szemgolyója mintha befelé fordult volna – elsötétült előtte a világ. Fulladozott a hidegtől, s úgy zúgott a füle, mintha egy vízesés alatt állt volna.” (Rowling:Harry Potter III.2001:81.)

Összegzés

A szövegértési műveletek, szintek

(Bácsi – Sejtes 2009.)

Információ-visszakeresés

A kapcsolatok, összefüggések felismerése

Értelmezés

A szövegek összehasonlítása

A szövegválasztás didaktikai alapelvei

(Csapó 1997.)

Korosztályi megfelelés

Fokozatosan nehezedő feladatok

Differenciálás lehetősége

Nyílt és zárt kérdések

A kompetencia alapú programcsomag 7 beszédfejlesztő modulja közül négy megjelenik az olvasónaplóban is (Napi mesehallgatás, Szókincsfejlesztés, Szövegalkotás, Dramatizálás). A Beszélgetőkört az osztályfőnöki órákra javaslom, az ott feldolgozandó témákkal együtt.

Szabóné Csepregi Boglárka: Olvasónapló Darvasi László Trapiti című művéhez

21. fejezet - Boleszláv főfelügyelő és a jó Kukta Gerozán

29

1. Tükörijáték

Álljatok szemben párosával, egymással! Beszéljétek meg, hogy a párban ki lesz elsőként a tükör. Neki kell pontosan visszatüköröznie a vele szemben álló mozdulatait. Majd cseréljétek! Az ügyesebbek megpróbálhatják csak arcjátékutánnal is.

2. Varázstükörök

Mindenkinek vannak jó és rossz tulajdonságai. Alkossatok hármásával csoportokat! Most két tükörré lesz szükség. Az egyik csak a rossz, a másik csak a jó tulajdonságokat látja. Felváltva mondanak egy-egy állítást a tükörbenézéről. Figyeljétek arra, hogy mindig jó állítással fejezzétek be! Megsértődni tilos! 3-3 mondat után cseréljétek szerepeket. (Ne csak a tükörök!)

3. Az alábbi mondatok közül húzd alá zölddel, amit a jó Kukta Gerozán, és feketével, amit a rossz Kukta Gerozán mond!

Számzással állítsd időrendbe a párbeszédet!

- Én szeretlek téged! __
- De ártani nem akarok senkinek. __
- Persze szeretnél olyan lenni, mint én! __
- Nem bízom benned! __
- Soha nem szerettem egymást! __

4. Egészítsd ki a logikai-láncot!

Ha egyenes ági, ősi leszármazott,
akkor nem csak
hanem az egész ő uralkodhatna.
A gonosz ragaszkodik a hatalmához,
ezért meg kell tőle Trapitit.
Mivel a mostani rejtekhelyét már
ezért el kell a manót.

5. Húzd alá az igaz feltételeket!

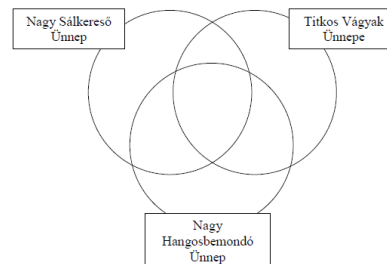
Trapiti megmentését olyan valakire lehet bízni, aki:
tudja, hogy valójában ki ő
mindent elfelejt
ismeri a veszélyt
tud varázsolni
szereti a tükörféleket
nem fél a Főfőtanácsostól

Ki az alkalmas személy?

5. Állapítsd meg melyik kavicsvári ünnepre jellemzőek az alábbiak! A számukat írd a megfelelő helyre!

46

1. megajándékozzák egymást, 2. megosztják a gondolataikat egymással, 3. elgondolkoznak a másik problémáin, 4. meglepetést szereznek egymásnak, 5. komolyan veszik mások vágyait, 6. eldugósát játszanak valakivel, 7. odafigyelnek a másokra, 8. beteljesítik vágyaikat, 9. megosztják egymással a gondolataikat, 10. „Nagy” ünnep

37. fejezet - Kázmér úr kideríti, hogy kicsoda a titokzatos jötevő

1. Írd le saját szavaiddal, hogyan lehet egy boszorkány seprűszálból megállapítani a tulajdonosát!

2. Válaszd ki és írd ide a könyvben szereplők közül a neked legjobban tetsző boszorkánynevet!

Találj ki te is egy hasonló stílusú nevet!

3. Döntsd el, hogy igazak vagy hamisak az alábbi Vén Nyanya Csúfságra vonatkozó állítások! Írd mögéjük a megfelelő betűt! (I. H)

Adott mindent felejtő főzetet a Szakács királynak. __

Csak kis gonoszágokat csinál. __

Lelküismeret fürdálása van. __

Nem ismeri Bibiresókos Rozáliát. __

Mostanában segít Kavicsvár lakóinak. __